

Резніченко Ірина Геннадіївна

к.п.н., старший викладач кафедри

виховних технологій та педагогічної творчості

Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

ВЗАЄМОДІЯ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Кожному віковому періоду в житті людини притаманна специфічна соціальна ситуація розвитку. Молодший шкільний вік характеризується перебудовою усієї системи стосунків дитини з оточуючими людьми та навколишньою дійсністю. Соціальний розвиток молодшого школяра залежить від шкільного середовища, необхідності знайти своє місце у колективі однолітків, встановлення взаємостосунків з учителем. Проте вплив батьків і надалі залишається визначальним чинником у формуванні особистості молодшого школяра. В сім'ї дитина засвоює способи поведінки, ставлення до інших людей і до самої себе, вибудовує систему ціннісних орієнтацій, розвиває якості, необхідні для життя у суспільстві. Таким чином формується соціальна компетентність молодшого школяра, як цілісне особистісне утворення.

Соціальна компетентність – це складна характеристика особистості, яка забезпечує її інтеграцію в суспільство, продуктивне виконання соціальних ролей, здатність орієнтуватися у мінливому соціальному середовищі та ефективно взаємодіяти з іншими людьми. Основу соціальної компетентності складають знання, соціальні мотиви, поведінкові алгоритми, а також якості особистості: ініціативність, відповідальність, комунікабельність, працездатність, толерантність, прагнення самореалізуватися тощо.

Особливостями соціальної ситуації розвитку учнів початкових класів є: систематичне навчання (змінюється характер діяльності), суспільне становище (змінюються відносини з однолітками і дорослими), діапазон

соціальних ролей (з'являється нова роль учня), формується самосвідомість, особисте самовизначення. У такій ситуації співпраця класного керівника з батьками є необхідною умовою гармонійного становлення особистості дитини, засобом подолання проблем соціального розвитку. Партнерство, взаємна довіра, підтримка допоможуть вирішити конфліктні ситуації, попередити труднощі та помилки у вихованні дітей.

Провідним, об'єднуючим органом у системі «сім'я-школа» має виступати школа, оскільки ефективність виховання молодших школярів значною мірою залежить від уміння педагогів працювати з батьками дітей, спрямовувати спільну діяльність на створення виховного середовища, яке інтегрувало б вимоги сім'ї і школи, гармонізувало їх взаємини з урахуванням психолого-педагогічних особливостей соціального становлення дитини. Виховна позиція педагога, на думку З. Возної, включає такі аспекти: психологічна та професійна готовність до взаємодії з дитиною, дитячим колективом; стимулювання прояву виховного потенціалу сім'ї вихованця, представників соціуму, соціальних спільнот, з якими стикається дитина; здатність розвивати свої професійні та моральні якості залежно від потреб вихованців, вимог суспільства тощо [1, с. 51]. Отже, завдання педагога – перетворення соціальної ситуації розвитку дитини в чинник особистісного становлення.

Отже, можемо виокремити основні напрями співпраці учителя та батьків у процесі соціального становлення молодших школярів:

- інформаційно-просвітницька робота вчителя з батьками, що акумулює теоретико-практичну підготовку батьків до виховання дітей («педагогічна школа» для батьків, психологічні тренінги, індивідуальне консультування, виконання практичних завдань, проведення батьківських зборів тощо), пробуджує рефлексивну активність батьків, перетворює сім'ю із стихійного в керований чинник впливу на формування особистості дітей молодшого шкільного віку.

– цілеспрямований вплив учителя на морально-духовне збагачення сімейного середовища через вихованців, який ґрунтується на вдосконаленні всіх компонентів особистості школяра, формує ціннісні орієнтації дітей, емоції та почуття (естетичні переживання, радість від спілкування з мистецтвом, природою, з іншими людьми, співчуття, емпатія, совість, сором, терпимість, милосердя, щастя, любов до людини і природи тощо); поглиблює інтерес батьків до духовного світу дітей, сприяє встановленню доброзичливих, толерантних стосунків між дітьми та їх батьками, задоволення потреби дітей у захисті, любові, повазі, розумінні, підтримці, спілкуванні, збереженні та зміцненні здоров'я, ставлення до дитини як до цінності, індивідуальності, самостійного суб'єкта виховання.

– активізація партнерства у системі «вчитель – батьки – учень» – спрямовується на вибудовування сім'єю і школою конструктивного діалогу у взаєминах із дитиною, що базується на індивідуальному підході до кожної дитини, принципах педагогіки співдружності та особистісно-орієнтованої взаємодії, співпраці, партнерстві, взаємній відповідальності вчителів і батьків, довірі один до одного, співпереживанні через використання інтерактивних методів, які допомагають організувати і розгорнути суб'єкт-суб'єктну взаємодію (рольова гра, групова дискусія, робота в малих групах, творчі завдання, мозкова атака, повчальні історії, яскраві метафори, казкові розповіді; психогімнастичні, ігрові та тренувальні вправи, спільне дозвілля і спільна праця тощо).

Таким чином, лише у тісній взаємодії сім'ї та школи можливе формування соціальної компетентності молодшого школяра.

Список використаних джерел:

1. Возна З. Формування соціальної компетентності учнів на уроках курсу “Людина і світ” / З. Возна // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – № 42 – 2012. – С. 51–59.